

ROZDZIAŁ 4

CZŁONKOWIE EKSPEDYCJI SIR JOHNA FRANKLINA NA HMS „EREBUS” I HMS „TERROR”

Kiedy okręty przygotowywano w Woolwich do wyprawy, a dowódcy, John Franklin, Francis Crozier i James Fitzjames, otrzymali oficjalne przydziały, rozpoczęła się uzupełniająca rekrutacja załogi. Personel HMS „Erebus” i HMS „Terror” pełnił określone funkcje. Dowodzili dyplomowani oficerowie – w porządku rang: kapitan, komandor i porucznik – którzy wykonywali obliczenia i podejmowali decyzje, wydawali rozkazy i prowadzili dzienniki, wspomagani przez młodszych oficerów.

◀ 4.1. Lista oficerów, marynarzy i żołnierzy okrętów eksploracyjnych Jej Królewskiej Mości „Erebus” i „Terror”, które wypłynęły z Anglii w maju 1845 roku pod dowództwem kapitana sir Johna Franklina Kt KCH [kawalera Orderu Gwelfów]

Lista została sporządzona na podstawie oficjalnych spisów zamustrowania po odkryciu trzech grobów na Wyspie Beecheya w 1851 roku. Zawiera 133 nazwiska, lecz odnotowuje, że dwóch ludzi wróciło do Anglii jako niezdolni do służby (choć faktycznie było ich czterech, co redukuje liczbę ofiar do 129).

▶ 4.2. Kapitan sir John Franklin

W wieku 59 lat sir John był o ponad dziesięć lat starszy niż inni członkowie ekspedycji. Prezentowane zdjęcie nie pochlebia mu, jako że chorował na grypę, kiedy je zrobiono.

▲ 4.3. Kapitan Francis Crozier

Jako kapitan HMS „Terror”, okrętu, którym wcześniej dowodził w antarktycznej wyprawie Jamesa Rossa, Francis Crozier, liczący sobie 48 lat, był zastępcą dowódcy ekspedycji. Do tego czasu służył w trzech arktycznych wyprawach Parry’ego. Crozier poznał blisko rodzinę Franklina, kiedy ekspedycja Rossa zawinęła na Tasmanię, gdy sir John był tam wicegubernatorem.

▲ 4.4. Komandor James Fitzjames

James Fitzjames miał 31 lat i był wyższym oficerem na HMS „Erebus”. Choć początkowo nie myślał, że może to mieć znaczenie dla tej morskiej wyprawy, mógł się wykazać doświadczeniem zdobytym podczas ciężkich wypraw lądowych z użyciem sprzętu inżynierskiego, gdy pracował nad projektem przebicia drogi dla parowców z Morza Śródziemnego do Oceanu Indyjskiego przez Eufrat i Zatokę Perską.

Większość oficerów przydzielono w początkach marca 1845 roku, na dwa miesiące przed datą wypłynięcia. Sześciu z nich – Henry Le Vesconte, James Fairholme, Robert Sargent i Charles Des Voeux z przydziałem na „Erebusa” oraz George Hodgson i John Irving na „Terror” – przechodziło z HMS „Excellent”, artyleryjskiego okrętu ćwiczebego z Portsmouth. W liście do domu (opublikowanym później przez Benjaminą Bella) John Irving tak wyjaśniał swoją decyzję o zgłoszeniu się do wyprawy: „Da mi to szansę awansu po powrocie po dwóch lub trzech latach, a w każdym razie będzie jakąś odmianą i jeśli uda się wrócić, będzie o czym opowiadać. »Excellent« jest bardzo wygodny, lecz to nudne życie, a Portsmouth jest paskudnym miejscem. Chcę czegoś bardziej podniecającego niż tkwienie w porcie”. Na „Erebusa” Fitzjames wolał wybierać ludzi, którzy służyli z nim już przedtem – zwłaszcza w wojnach opiumowych w Chinach – bo znał ich i im ufał.

► 4.5. Podporucznik Charles De Voeux

Był jednym z pierwszych oficerów przydzielonych do ekspedycji i znalazł się na liście zamustrowania tego samego dnia, 4 marca 1845 roku, co John Franklin i James Fitzjames. Rekrutacja trwała przez marzec i kwiecień prawie do ostatniej chwili, bowiem kandydaci dołączali do załogi jeszcze na tydzień przed rozpoczęciem wyprawy, co nastąpiło w maju.

▲ 4.6. Podporucznik Edward Couch

▲ 4.7. Podporucznik Robert Sargent

▲ 4.8. Stephen Stanley, lekarz

▲ 4.9. Porucznik James Fairholme

▲ 4.10. Porucznik Henry Le Vesconte

▲ 4.11. Henry Collins, drugi nawigator

Kiedy okręty przygotowywały się do wypłynięcia w Greenhithe na Tamizie, Jane, żona Johna Franklina, zorganizowała na „Erebusie” wizytę dagerotypisty, żeby sfotografował oficerów. Dagerotyp był w owym czasie cudowną nowinką. Richard Beard nabył w 1841 roku patent obejmujący Anglię od Louisa Daguerre’a, francuskiego wynalazcy tej techniki, i otworzył pierwsze w Londynie pracownię fotograficzną. Cena za wykonany przez Bearda portret do pasa wynosiła 1 gwineę (21 szylingów, czyli 1,05 funta), a za całą postać 2 gwinee (co było niemałą sumą). Nie wiemy, czy lady Franklin zapłaciła więcej za pracę na wyjeździe, czy też dostała rabat z uwagi na wielkość zlecenia, nie znamy też nazwiska fotografa wysłanego tego

dnia. Lady Franklin zamówiła fotografie 14 oficerów – 13 z HMS „Erebus” oraz kapitana Croziera z HMS „Terror”. Komandor James Fitzjames otrzymał dodatkowo swoje zdjęcie dla rodziny. Czas naświetlania dagerotypu wahał się w zależności od oświetlenia od kilku sekund do pięciu minut, więc względna ostrość zdjęć sugeruje, że 16 maja 1845 roku było słonecznie. Także na wyprawę zabrano aparat dagerotypowy, aby dokumentować jej przebieg.

Na każdym z okrętów był nawigator lodowy – *ice master* – który miał prowadzić nawigację na arktycznych morzach. Byli to ludzie, którzy znali ruchy mas lodowych i umiejętność

wytyczania najlepszego kursu wśród pól lodowych nabyli na statkach wielorybnych, a nie w służbie Royal Navy. James Reid z Aberdeen, który zamustrował na „Erebusa”, przez ponad 30 lat piął się po szczeblach kariery marynarskiej, zanim został uznany kapitanem statków wielorybnych. Thomas Blakely z Hull nie tylko był wielorybnikiem, lecz także uczestniczył przedtem w wyprawach badawczych. Był członkiem dwóch ekspedycji Parry’ego, służąc na HMS „Griper” w 1824 roku i na HMS „Hecla” w 1827 roku. Miał też za sobą udział w ekspedycji Johna Rossa w latach 1829–1833, która to zakończyła się niemal tragicznie.

► **4.12. James Reid, nawigator lodowy**

James Reid miał czterdzieści kilka lat i był kapitanem statków wielorybnych z Aberdeen, który uczestniczył w rejsach na morza arktyczne od 13. roku życia. Admiralicja powołała go do tej ekspedycji, ponieważ miał doświadczenie w żegludze przez pola lodowe. Napisał do żony: „Lady Franklin zleciła sфотографowanie wszystkich oficerom podobnych i mnie wśród nich, w moim mundurze”.

▲ **4.13. Porucznik Graham Gore**

Jako oficer pokładowy w wyprawie kapitana George’a Backa na HMS „Terror” w latach 1836–1837 Graham Gore przeżył straszną zimę wśród dryfujących lodów. Później, w 1840 roku, służył podczas wojen opiumowych w Chinach, a w latach 1841 i 1842 brał udział w rejsie eksploracyjnym do Australii na HMS „Beagle”. Znał się na mapach i potrafił rysować, ponadto grał na flecie.

▲ **4.14. Charles Osmer, skarbnik i rachmistrz**

Charles Osmer wstąpił do Royal Navy jako urzędnik w 1819 roku. Widział już koniec Przejścia Północno-Zachodniego od strony Pacyfiku, jako że uczestniczył w rejsie kapitana Beecheya na HMS „Blossom”. Wyprawa została wysłana do Cieśniny Beringa drogą wokół przylądka Horn w nieudanej próbie spotkania się z drugą ekspedycją lądową Johna Franklina w 1827 roku.

